

پرورش دقت شنیداری

مهدیه السادات ابطحی، معاون آموزشی پیش دبستان ناحیه ۱

مهم‌ترین مرحله یادگیری، دقت در دریافت پیام است. دقت یعنی تمرکز کافی برای دریافت درست و دقیق پیام‌هایی که از طریق حواس بینایی، شنوایی، بویایی، چشایی و لامسه به منظور طبقه‌بندی و جای دادن آن در حافظه انسان به دست می‌آید. در این بین، حواس بینایی و شنوایی بیشترین سهم و نقش را در یادگیری دارند، زیرا ابتدا دانش‌آموز باید دقت داشته باشد تا بتواند به مراحل بعدی یادگیری برسد. به همین دلیل در مراکز آموزشی مرتبط با آموزش‌های گروه کودک بیشتر محتوای آموزشی بر پایه بهره‌گیری از حس شنوایی کودکان تدوین می‌شود زیرا اشتباه در این محتوای آموزشی، باعث کاستی در درک شنیداری کودکان و بالطبع ایجاد اشکال در تحلیل آن می‌شود.

یکی از مشکلات عمده کودکان دبستانی که در دیکته‌نویسی خود را نشان می‌دهد، ضعف حساسیت شنیداری کودکان است به طوری که کودک صداهای نزدیک یا شبیه به هم را نمی‌تواند به درستی تشخیص دهد. نکته اینجا است که اگر کودکی دچار مشکل ضعف و حساسیت شنیداری باشد در سال‌های مدرسه و تحصیل، به‌ویژه در دیکته‌نویسی این معضل نمایان می‌شود و برای رفع این مشکل مدتی زمان لازم است تا کودک با تمرین‌های مناسب بتواند حساسیت شنیداری خود را به‌قدر مطلوب تقویت کند.

فعالیت‌های کلاسی در پرورش دقت شنیداری

از آنجا که دوره کودکی یعنی شش سال نخست زندگی کودکان دوره‌ای طلایی برای رشد توانمندی و مهارت‌های فردی است با انجام بازی‌های هدفدار نه تنها می‌توان ارتباط بهتری با کودکان برقرار کرد بلکه زمینه کمک به آن‌ها برای تقویت استعدادها و توانایی‌ها و رفع ضعف‌های احتمالی فراهم می‌شود. در این راستا به دلیل اهمیت مهارت‌های حسی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، راهکارهای مناسب جهت پرورش دقت شنیداری در مقطع پیش‌دبستان را مورد بررسی قرار داده‌ام و فعالیت‌هایی را به‌صورت بازی متناسب با سطح نوآموزان در نظر گرفته‌ام که چندین نوبت در کلاس اجرا شده است:

کسب کرده بودند را جمع‌آوری کردیم و با کمک بچه‌ها آن‌ها را در قفسه‌هایی با عناوین موزه افتخارات- موزه حیوانات- یافته‌های طبیعت- تحقیق و پژوهش و ... قرار دادیم؛ پس با یک بازی کودکانه نوعی موزه کلاسی درست کردیم. این پروژه را با دانش‌آموزان در طول چهار هفته دنبال کردیم و هر روز در کلاس زمانی را به بحث و گفت‌وگو اختصاص دادیم. در پایان این چند هفته با دانش‌آموزان به این نتیجه رسیدیم که هر کشور و ملتی چیزهایی باارزشی دارد که نشان هویت و افتخار آن ملت است. در هفته آخر خواستم دانش‌آموزان با وسایلی که فکر می‌کنند نمادهایی از هویت ایران است به کلاس بیایند، آن‌ها وسایلی مانند کتاب آسمانی مسلمانان، کره زمین، پرچم ایران و ... را که از آن همه افراد ملت است، به موزه کلاسی خود اضافه کردند. اکنون بعد از انجام این فعالیت‌ها، دانش‌آموزانم برای این اشیا به‌عنوان نماد و هویت ملی کشورشان ارزش و احترام خاصی قائل هستند.

۱

ابتدا برای آشنایی نوآموزان با حس شنوایی و اهمیت آن، داستانی درباره گوش و رفتارهای نادرست و مضر برای حس شنوایی و لزوم به کارگیری این حس در موارد خاص بیان می‌شود و پس از اتمام داستان، با طرح پرسش‌هایی میزان دریافت نوآموزان و دقت شنیداری آنان مشخص می‌شود.

۲

در مرحله بعدی یکی از نوآموزان با چشم‌بند در مرکز کلاس می‌ایستد و چهار نفر در جهات مختلف، اطرافش قرار می‌گیرند سپس با اشاره معلم یکی از چهار نوآموز، دوستش را صدا می‌زند و او با چشم بسته باید هم جهت، هم صدا و هم نام کسی را که صدایش زده است بگوید.

۳

برای تشخیص صداهای شبیه به هم تعدادی قوطی پوشش‌دار را که محتویات آن‌ها از بیرون قابل تشخیص نیست انتخاب کرده و داخل آن‌ها را دوبه‌دو به تعداد برابر از چیزهای مختلف پر می‌کنیم. به‌عنوان مثال داخل دو قوطی به مقدار مساوی گندم یا لوبیا یا نرمه کاغذ و ... می‌ریزیم و از نوآموز می‌خواهیم قوطی‌ها را تکان دهد و آن‌ها را که صداهای مشابه دارند، جدا کند.

۴

از نوآموزان می‌خواهیم چشمان خود را ببندند و با دقت به صدای اطراف گوش دهند، سپس بگویند چه صداهایی شنیده‌اند.

۵

در این فعالیت می‌خواهیم یک نفر از کلاس خارج شود. در این هنگام یک وسیله مانند شاخه گل را در کلاس پنهان می‌کنیم، سپس از نوآموز می‌خواهیم وارد شده و با توجه به کم و زیاد شدن میزان و شدت صدای ضربه‌ای که به میز زده می‌شود، جای شاخه گل را پیدا کند. این یکی از روش‌های تقویت حساسیت شنیداری نوآموزان است.

۶

این فعالیت را می‌توان به‌صورت گروهی اجرا کرد. به این ترتیب که ۲ کلمه شبیه به هم مانند «هست» و «است» را انتخاب و در داستان کوتاهی از این کلمات استفاده می‌کنیم. سپس نوآموز باید زمانی که کلمه «هست» را شنید روی میز بزند و زمانی که کلمه «است» را شنید دست خود را بالا بیاورد.

۷

قطعاتی از تصاویر مختلف پازل از جمله آبشار، تلفن، ساعت، پرند و غیره را به نوآموزان می‌دهیم و با کنار هم قرار دادن قطعات، تصاویر هر گروه مشخص می‌شود. سپس صدای مربوط به تصاویر، به‌عنوان مثال صدای زنگ تلفن، صدای تیک تیک ساعت، صدای آب، صدای حیوانات و ... را در کلاس پخش می‌کنیم تا نوآموزان با شنیدن آن، تصویر مرتبط را نشان دهند. در ادامه، نوآموز باید پس از پخش دوباره صداها به‌ترتیب صداهایی را که شنیده است، بیان کند.

۸

تعدادی کلمه در کلاس بیان می‌شود و پس از مکث کوتاهی از نوآموز می‌خواهیم تا آن‌ها را به همان ترتیب تکرار کند. با توجه به تعداد کلماتی که نوآموز بتواند بازگو کند میزان توانایی او مشخص می‌شود و این شروع کار است. بر همین اساس در تمرین‌های بعدی به‌تدریج تعداد کلمات را افزایش می‌دهیم. به‌طور مثال: این تمرین برای ما ابتدا از ۲ کلمه شروع شد و در نهایت به ۹ کلمه رسید. از آنجا که این تمرین، قابلیت تکرار در چندین روز پی‌درپی را دارد، برای تقویت حافظه شنیداری مفید است.

تمریناتی از این قبیل می‌توانند برای افزایش دقت و حساسیت شنیداری نوآموزان موثر باشند. هرچه تکرار تمرینات بیشتر و به‌صورت مداوم باشد نتایج چشمگیرتری به دست می‌آید.